

OORZAAK EN GEVOLG

**MIJN VERHAAL
EN
DE GESCHIEDENIS
VAN
MIJN OUDERS EN VOOROUDERS**

Colofon:

Titel boek: OORZAAK EN GEVOLG

Copyright ©: Hymbach
www.Hymbach.org

Auteur: Yana Dijkstra
Eerste druk: 2026

Omslag foto: Atreyu Turubassa
Opmaak: Hymbach
Uitgever: Brave New Books

Eindredactie: Roel Neijland
www.roelsrules.com

ISBN: 9789465383132
NUR: 320-731-771

Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd, gefotografeerd, op microfilm gezet, vermenigvuldigd in welke vorm dan ook, inclusief gebruik op internet, cd, cdv, cd-rom enzovoort, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

Om jezelf beter te leren kennen en onze levenslessen beter te begrijpen, is het belangrijk om ook in de geschiedenis van onze voorouders te duiken. Dit is vaak lastig omdat we niet echt geleerd hebben om een open boek te zijn. Generatie op generatie is dit vaak verzwegen uit schaamte, ongemak en conditionering. Voor het helingsproces van trauma's, door hier een beter begrip van te krijgen, moeten we door de vaste regel: 'Hier praten we niet over,' heen breken.

Dit is mij gelukt, door een luisterend oor voor mijn lieve moeder te zijn. Voor haar openheid en het vertrouwen, ben ik haar heel erg dankbaar. Dat is de reden dat ik met deze autobiografie ben begonnen bij de geschiedenis van mijn voorouders.

Hoofdstuk

1

MIJN OVERGROOTVADER

1863-1942

Er was te veel onrust in Duitsland. Hij hoorde het op de radio, maar wat nog veel sterker was is zijn gevoel, iets waar hij altijd volkomen vertrouwen in had. Dit gevoel had hem nog nooit in de steek gelaten en altijd gewaarschuwd en voorbereid als dat nodig was.

Na de eerste wereldoorlog was er veel armoede ontstaan in Duitsland en een extreem rechtse partij met aan het hoofd Adolf Hitler beloofde hier een eind aan te maken. Maar de signalen die hij hierover kreeg waren niet goed en werden door zijn intuïtie bevestigd. Hij wist dat hij verder vooruit kon kijken, omdat hem dit al vaker was overkomen en hem had behoed voor verkeerde beslissingen. Maar dit was veel meer en sterker dan hij ooit eerder had gevoeld en gezien. Er zou chaos en opstand ontstaan met catastrofale gevolgen. Vooral de Jodenhaat zat hem dwars. Dit was niet iets wat een mens zijn medemens aan mag doen.

Hij had zelf acht zonen en twee dochters en hij maakte zich ernstig zorgen over zijn oudste zoon die zich had aangesloten bij de partij van Ad Mussert, een fanaticus die leiding gaf aan de Nationaal Socialistische Beweging (NSB) waarbij hij te veel beïnvloed werd door de ideologie van Hitler. Zijn kleinzonen hadden zich door de invloed van hun vader aangesloten bij de Nationale Jeugdstorm (NJS) een Nederlandse jongerenbeweging en dit had op één van hen geen gunstige invloed. Hij was, klein van stuk en als enige in de familie geboren met rode haren, hierdoor was hij als kind op school en in het dorp behoorlijk gepest, geschopt vernederd en buitengesloten met als gevolg een enorm minderwaardigheidscomplex.

Zijn vader die een behoorlijk pittig gedrag had, had hier ook aan bijgedragen.

Toen zijn zoon besloot, door de enorme werkeloosheid in Nederland om werk te zoeken in Duitsland, hoorde zijn kleinzoon van zijn vader over de SS, iets waar zijn vader veel achting voor had. Dit zag hij als een kans om erkenning te krijgen en respect, wat nog bevorderd werd door de filmdagen bij de NJS waarbij er vooral gekozen werd voor films over de verrichtingen van Hitler. Hij maakte zich nu ernstig zorgen dat zijn kleinzoon door zijn minderwaardigheidscomplex een verkeerde keuze zou maken.

Mijn overgrootvader zelf was een uitgesproken pacifist en verafschuwde elke vorm van geweld. Maar een oordeel had hij niet over zijn zoon die tien kinderen groot moest brengen in de toenmalige crisisjaren met grote werkeloosheid en armoede als gevolg van de beurscrash in New York op zwarte donderdag 1929.

Maar na de recente berichten over de toenemende Jodenhaat, maakte hij zich ook zorgen over de vrouw en kinderen van zijn middelste zoon. Die zoon was getrouwd met een dochter uit de middenstand. Haar vader was een bekende banketbakker met een eigenbedrijf en dat gaf in die tijd wel wat problemen als je zelf een landbouwer was. Voor zijn zoon was dat niet anders, maar de liefde van zijn vrouw was sterker dan de wil van haar vader.

Hoofdstuk 2

MIJN OMA 1897-1939

Ze had haar man leren kennen toen hij als dienstplichtige in het leger zat en hun eerste ontmoeting was onmiddellijk liefde op het eerste gezicht, bij allebei. Hij zag er zo stoer uit in zijn uniform, maar ze was er wel even van geschrokken, omdat dit bij haar een pijnlijke herinnering opriep aan haar broer die als uitgesproken pacifist onder geen beding het leger in wilde. Om aan de dienstplicht te ontkomen had hij zelf zijn rechterwijsvinger afgehakt.

Toen mijn opa bij haar vader om haar hand ging vragen weigerde deze zijn toestemming. Ze begreep de stelling van haar vader wel, zijn twee dochters waren hem heilig, hij had ze als prinsesjes opgevoed en wilde onder geen beding dat ze in armoe zouden moeten leven.

Mijn opa had het niet breed. Het was een hardwerkende landbouwer met een kleine boerderij, een paar varkens, een paar koeien, kippen en een stukje land waar hij zijn eigen groente op verbouwde. Daarnaast werkte hij er nog bij als vrachtwagenchauffeur bij de Landbouwvereniging.

Ondanks zijn tegenwerpingen ging zij niet akkoord met de weigering van haar vader. Zij wilde deze man, ze hield van hem met heel haar hart en wilde zich onder geen beding aan iemand anders uitgehuwelijkt worden. Haar vader hield echter voet bij stuk en vertelde haar dat ze veel beter een man uit de middenstand of daarboven kon kiezen, zodat ze het luxe leven dat ze nu had niet zou verliezen. Hij wist allang dat er genoeg jongens waren die naar haar hand wilden dingen, want ze was een mooie, goed opgevoede en beschaafde dochter en hij wilde onder geen enkele voorwaarde dat ze haar leven in armoede door moest brengen.

Haar vader zei: “Je bent nog zo jong, je hebt nog kansen genoeg”.
“Pappa, je weet wat ik je verteld heb, dit is de man waar ik van hou en waarmee ik een gezin wil stichten, met niemand anders. Als jij geen toestemming geeft dan vind ik een andere weg zodat jij wel toestemming moet geven.”

“Als jij dat doet, mijn halsstarrige dochter, dan vertel ik jou dat ik nooit van mijn hele leven een voet over jullie drempel zal zetten.”

Hij heeft zich aan zijn woord gehouden en heeft nooit een voet over de drempel gezet van het huis van zijn dochter en schoonzoon, maar zijn deur heeft altijd opengestaan voor hen en hun kinderen. Regelmatig kwamen ze bij hem en er werd verder geen woord meer over gesproken.

Op tweeëntwintigjarige leeftijd traden mijn opa en oma in het huwelijk, niet veel later werd hun eerste zoon geboren en vier jaar later hun tweede zoon. Toen ze zwanger was van mijn moeder overleed haar eerste zoon op de leeftijd van zes jaar aan een doorgebroken blindedarm. Dit had zo'n enorme impact op haar dat het even duurde voor ze haar dochter na de bevalling in haar armen kon sluiten. Het rouwproces gedurende haar zwangerschap om het overlijden van haar zoon had haar enorm verzwakt, maar toch hebben ze zich samen over deze enorme klap heen weten te zetten. Van mijn moeder hoorde ik altijd hoeveel die twee mensen van elkaar gehouden hebben, het was altijd dikke pret met deze twee. Mijn opa tilde haar vaak op en droeg haar door de kamer, waarbij mijn oma in een schaterlach losbarstte en riep: “Niet doen gekke jongen.” Wanneer hij haar weer op de grond zette renden ze lachend achter elkaar aan.

Mijn oma was een ster in het koken en beheerste ook de vaardigheden van haar vader als banketbakker. Ook hielp ze mijn opa als hij moest werken op het land. Ze deden alles samen en ze waren dol op hun kinderen.

Toen mijn oma zevenendertig was kreeg ze de diagnose diabetes type 2, hiervoor moest ze in het ziekenhuis regelmatig een insulinespuit halen. Nadat ze de lelijke bindweefselplekken had gezien bij andere patiënten in het ziekenhuis besloot ze dit niet meer te doen. Ze wilde haar lichaam hiermee niet verpesten en hield zich aan een heel streng dieet. Dit hield ze vijf jaar lang vol, met tussendoor opnames in het ziekenhuis, ze vermagerde en verzwakte sterk maar ze bleef het volhouden tot ze op een ochtend in coma raakte.

Mijn moeder en haar broer waren alleen thuis, toen dat gebeurde. Voordat mijn opa naar zijn werk vertrok had hij de kinderen gevraagd goed op hun moeder te letten, maar toen de beide kinderen weer een keer gingen kijken bij hun moeder, kregen ze haar niet meer wakker.

Mijn moeder rende huilend naar de moeder van haar vriendinnetje die onmiddellijk een arts erbij riep en meteen hun vader op de hoogte bracht. Toen mijn opa arriveerde stond de ambulance al te wachten om haar naar het ziekenhuis te vervoeren. De hele nacht heeft hij aan haar bed gezeten met haar hand in zijn hand, maar het was al te laat en tegen de ochtend was ze overleden.

Toen hij later in de ochtend verslagen thuiskwam renden zijn kinderen al op hem af. Hen te moeten vertellen dat hun moeder was overleden en nooit meer thuis zou komen was vreselijk. Hij ziet nog altijd die verschrikte huilende gezichtjes voor zich, een moment dat hij nooit meer zou vergeten.

Dit alles gebeurde net één dag na de dertiende verjaardag van mijn moeder.

Hoofdstuk 3

MIJN OVERGROOTVADER

Hij was in zijn zoektocht eindelijk geslaagd en had antwoord gekregen op zijn vraag, maar dit was een antwoord dat hij liever niet had gehoord. Hij had onderzoek gedaan naar de familienaam van de vrouw van zijn zoon omdat de dreiging vanuit Duitsland steeds groter werd en de Jodenhaat steeds extremere vormen aannam.

Er zaten vragen in zijn hoofd en hij moest hierop een antwoord hebben, het voelde min of meer als zijn taak.

Zijn zoektocht had hem geleid naar een dichtbijgelegen stad en hij besloot om hier even ergens te gaan zitten en een kop koffie te nemen. Terwijl hij daar zat hoorde hij een gesprek tussen twee mannen, die het hadden over een oogarts met exact de zelfde achternaam als de vrouw van zijn zoon. Hij liep naar het tafeltje van de beide heren en zei; "Ik ving net een naam op in uw gesprek, een oogarts als ik het goed begrepen heb. Ik ben opzoek naar deze man, kunt u mij vertellen waar hij woont?" "U boft", zei één van de heren. Ik kom er net vandaan, als u snel bent is zijn praktijk nog open. Wanneer u deze straat uit loopt en de volgende straat links neemt en doorloopt dan ziet u de derde straat rechts het ziekenhuis; hier kunt u vragen naar de arts die hier zijn praktijk heeft en zij wijzen u de weg."

"Bedankt voor de informatie meneer, ik ga er onmiddellijk naartoe."

Aangekomen bij het ziekenhuis vraagt hij naar de praktijk van de oogarts. Binnenkomend in de wachtkamer ziet hij nog twee mensen die zitten te wachten en zodra de laatste vertrokken is loopt hij de spreekkamer van de arts binnen. Hij vraagt de arts of hij even tijd voor

hem heeft, maar dat hij niet gekomen is voor een onderzoek van zijn ogen.

De man kijkt hem nadenkend aan en voelt dat wat de man hem wil vertellen belangrijk is. Met een knikje wijst hij naar de stoel tegenover hem en zegt: "Ga je gang, ik heb tijd voor je."

Mijn overgrootvader voelt en weet dat hij bij deze man zonder risico zijn hart uit kan storten, en zijn zorgen delen.

Aan het eind van het gesprek heeft hij de bevestiging die hij nodig heeft en weet hij nu zeker dat zijn schoondochter van Joodse afkomst is.

Hij bedankt de man voor zijn vertrouwen en openheid. Ook deze man maakt zich ernstig zorgen over de toestanden in Duitsland en is blij dat ze dit met elkaar hebben kunnen delen.

Thuisgekomen ziet hij zijn zoon verslagen aan de tafel zitten.

Met betraande ogen kijkt hij op en zegt: "mijn vrouw is vanochtend overleden." De tranen lopen over zijn wangen en hij legt verslagen zijn hoofd op zijn armen op de tafel.

Zijn hart breekt bij het zien van het verdriet van zijn zoon en het verlies van zijn lieve schoondochter. Hij weet, met de informatie die hij nu heeft, dat hij ook zijn zoon hierover moet informeren om nog erger te voorkomen. Wanneer Hitler een tweede wereldoorlog gaat ontketenen, moeten zijn kleinkinderen in veiligheid worden gebracht, maar de reden hiervan mocht niemand weten. Dit is echter niet het juiste moment.

Hij gaat tegenover zijn zoon aan tafel zitten, pakt hem bij zijn handen vast en zegt: "Jongen, wat een zware slag voor je, ik begrijp jouw pijn en we zullen onze schoondochter heel erg missen." Zijn zoon kijkt hem dankbaar aan en blijft met hangende schouders zitten. Zijn vader kijkt hem met liefdevolle ogen aan en vraagt bezorgd: "Jongen, red jij het wel met de kinderen nu je vrouw weg is gevallen? Je hebt eigenlijk een huishoudster nodig die zich kan ontfemen over de kinderen als jij weg bent naar je werk en niet te vergeten de nodige werkzaamheden op de boerderij, dat kun jij niet allemaal alleen."

"Je hebt gelijk vader, ik zal opzoek gaan naar een goede huishoudster."

Samen met zijn vader en zijn lieve moeder, die met betraande ogen naast hem zit met haar arm om zijn schouders, zitten ze nog even verslagen bij elkaar. Dan recht hij zijn schouders, het is tijd om weer naar huis te vertrekken, zijn kinderen zitten op hem te wachten.